

**Stichting
Speelgoedmuseum Oosterhout**

Jaarverslag 2024

Speelgoedmuseum Oosterhout
Zandheuvel 51– Oosterhout – www.speelgoedmuseum.nl

COLOFON

Tekst: Ben de Rooij, Annemarie Nieuwenhuijse
Samenstelling en foto's: Annemarie Nieuwenhuijse
Financieel jaarverslag: HaraldJan van der Kooij, Mattie Broekmans
Voorwoord: Gre Beekers

Jaarverslag 2024 van Speelgoedmuseum Oosterhout
Zandheuvel 51, 4901 HT Oosterhout
Telefoon: 0162-452815 / 06-21319875
E-mail: info@speelgoedmuseum.nl
Website: www.speelgoedmuseum.nl

INLEIDING

Terugkijkend was 2024 een belangrijk jaar voor het museum. Er zijn enkele grote stappen gezet. En natuurlijk hebben we ons best gedaan voor de bezoekers van ons museum.

We hebben de bijna 9.500 bezoekers zien genieten van de vaste expositie. Dit is ook is terug te lezen in het gastenboek, waarin bezoekers mooie herinneringen hebben opgetekend.

Ook de bezoekers van de wissel-exposities hebben de weg naar ons museum gevonden. Ik noem er enkele, bijvoorbeeld de tentoonstelling 100 jaar Mobaco, bijzonder speelgoed waarmee je gebouwen kunt construeren. Veel kinderen die meededen aan de zomerkaravaan hebben met overgave gebouwd. Ook het project '80 jaar bevrijding' was bijzonder. Het speelgoedmuseum heeft hieraan bijgedragen met een pop-up museum in het winkelhart van de stad en de tentoonstelling "Spelen en schuilen in oorlogstijd". Voor deze tentoonstelling hebben we een bijzondere speelgoedtrein in bruikleen gehad van Museum Rotterdam. Deze tentoonstelling heeft veel belangstelling gegenereerd, mede door het bijzondere en persoonlijke verhaal van Gerard van de Rhoer, die als kind lange tijd ondergedoken was in Oosterhout.

Er is ook weer een belangrijke stap gezet in de vernieuwing van het museum door het opstellen van een masterplan en een schetsontwerp in ontwikkeling. Voor 2025 hopen we de vervolgstap te zetten richting uitvoering naar een compleet nieuw museumconcept 2.0

Ook vermeldenswaardig was de aanwijzing van het gebouw tot gemeentelijk monument. O.i. helemaal terecht, want het is een bijzonder mooi en authentiek schoolgebouw uit 1906, waar binnen en buiten veel details bewaard zijn gebleven.

Andere mijlpalen zijn de samenwerkingen met het onderwijs in Oosterhout; erfgoedprogramma Museumschatjes en project Overgisteren voor de basisscholen, korte maatschappelijke stages voor leerlingen van het Oelbert Gymnasium en het cultuurproject "tussen weten en vergeten" van het Mgr. Frencken College.

Het gemeentelijk project Op weg naar werk in Oosterhout leverde ons drie vrijwilligers op met een vluchtelingenstatus die ons één dag per week helpen in het museumcafé

De laatste stap die ik wil vermelden is de nieuwe naam van ons museum. Doordat het carnavalsmuseum is vertrokken naar Ut kabinet der zotheid, volstond de naam "Speelgoed- en Carnavalsmuseum 'Op stelten'", niet meer. De nieuwe naam 'Speelgoedmuseum Oosterhout' geeft de veranderde focus goed weer, evenals onze sterke verbondenheid met de stad Oosterhout, waar ons museum inmiddels ruim 40 jaar gevestigd is.

Er is nog veel meer gebeurd en bereikt, te veel om hier te noemen. Ik wens u veel leesplezier met dit jaarverslag.

Gre Beekers,
Voorzitter

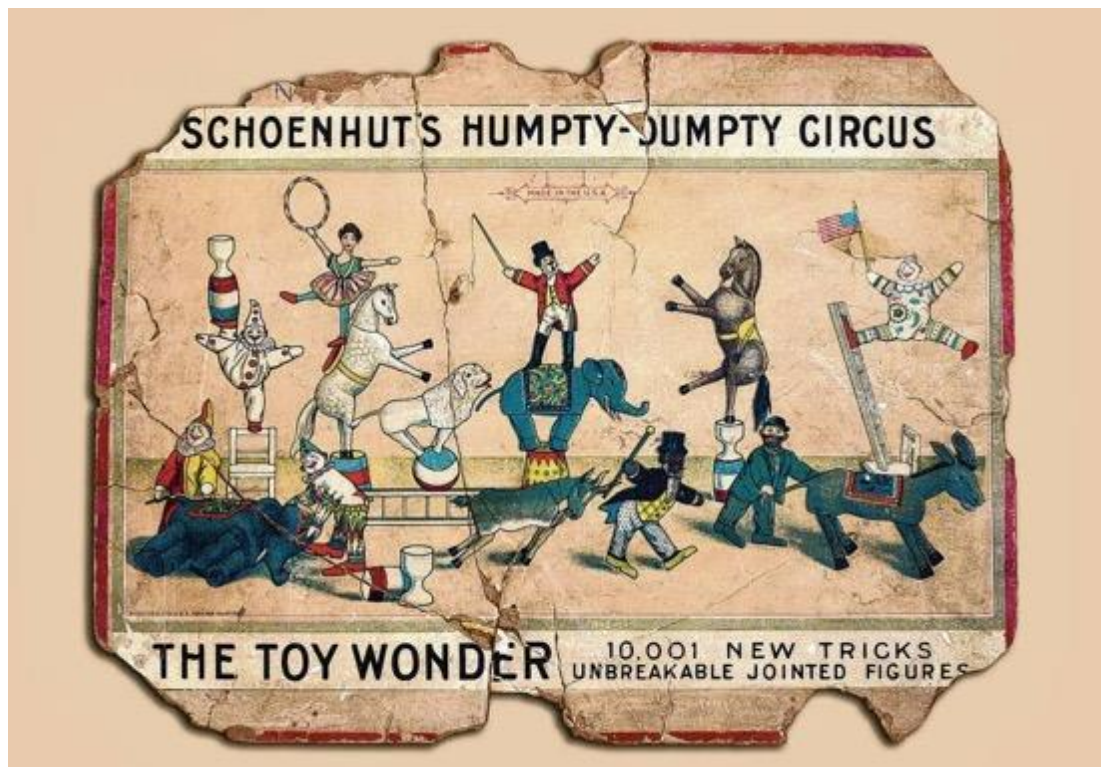
COLLECTIE EN BEZOEK

Museum bezoek

In het verslagjaar hebben 9408 mensen het museum bezocht. Hiervan zijn 587 bezoekers van het stembureau dat tijdens de verkiezingen in het museumcafé gevestigd was.

De educatieve programma's museumschatjes, over gisteren en schoolbezoeken hebben 729 kinderen naar het museum gebracht, begeleid door 172 begeleiders. Het hoogtepunt van het bezoek ligt in de maand juni (1124), terwijl in de andere maanden 443 tot 995 bezoekers het museum vonden. Een belangrijk deel van het bezoek komt binnen met de museumjaarkaart (3592, = 38%).

Het totale bezoekersaantal is lager dan in 2023 (toen ca 12500), dit sluit wel aan bij de trend die de museumvereniging rapporteert over 2023¹, namelijk dat kleinere musea minder snel lijken te herstellen van de corona periode dan grotere musea. We kijken echter ook naar ons zelf en proberen met een vernieuwde website en het aanstellen van een communicatiemedewerker voor de professionalisering van de organisatie meer bezoek naar het museum te trekken.

De collectie en vaste tentoonstelling

In het afgelopen jaar is hard gewerkt aan de waardering van deelcollecties volgens de methode "Op de museale weegschaal" van de Rijksdienst voor cultureel erfgoed². Hiervoor zijn deelcollecties gewaardeerd, indien mogelijk met ondersteuning van specialisten of verzamelaarsverenigingen.

Gewaardeerde deelcollecties: Anker steinbouwkasten (i.s.m de Club van Ankervrienden), Meccano/Fischer techniek (i.s.m het Meccanogilde), speelgoedauto's (i.s.m. Matchbox specialist) en blikken speelgoed, Treinen,

¹ <https://museumvereniging.nl/over-ons/beleidsplannen-jaarverslagen/museumcijfers-2023/> (geraadpleegd 11 maart 2025)

² <https://www.cultureelerfgoed.nl/publicaties/publicaties/2013/01/01/op-de-museale-weegschaal-collectiewaardering-in-zes-stappen> (geraadpleegd 11 maart 2025)

Autobanen (i.s.m. Slotcar-races), Barbie & Friends (i.s.m. PM Collectibles, Barbie specialist) en van Mobaco (i.s.m. de Mobaco-vereniging), zie ook bij wisseltentoonstellingen.

Het resultaat van de collectiewaardering is, dat we een goed overzicht hebben gekregen over de aanwezige collectie, hierin de Topstukken hebben geïdentificeerd en ook eventuele hiaten. Voor het afstoten van o.a. dubbelingen wordt uiteraard de LAMO³ gevolgd en is contact gezocht met de stichting "Ontferd Goed". Deze stichting richt zich met name op het onderbrengen van afgestoten collecties bij geïnteresseerde erfgoed partijen of verzamelaars.

In het kader van de algehele vernieuwing is opdracht gegeven aan de bureau Mudware om een schetsontwerp van het nieuwe museumconcept te maken. Dit is on-going en aan het eind van het verslagjaar nog niet afgerond.

De procedure voor donaties aan de collectie is aangescherpt, in die zin dat donateurs gevraagd wordt eerst een foto in te sturen, dan evalueren collectie vrijwilligers of dit een aanvulling op de collectie is en kan de donatie geaccepteerd worden.

Wisseltentoonstellingen en overige exposities

In verslagjaar zijn in de wisselzaal en het museumcafé een aantal bijzondere tentoonstellingen ingericht:

Van 10 maart (opening) tot 30 juni Tentoonstelling Rariteitenkabinet Ludek Tsikovsky in de voormalige carnavals zaal. Het betreft speelse tekeningen en fantasie voorwerpen van deze bijzondere ontwerper.

Van 22 april tot 22 mei was in het museum café de tentoonstelling Sterrenbuurt (H19) te zien, in samenwerking met Monique Roovers van H19.

Van 9 juni tot 9 november is in het museumcafé een tentoonstelling gehouden ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van Mobaco. Een overzicht van het ontstaan in 1924, waarbij de plaatstaalfabriek het speelgoed ging maken zodra de messen vervangen moesten worden. Dit gebeurde door Moubal totdat Jumbo de productie overnam van 1945 tot ca 1970.

Wij hebben bijgedragen aan het project "80 jaar bevrijding" met een pop-up tentoonstelling en met spelen en schuilen in de oorlog.

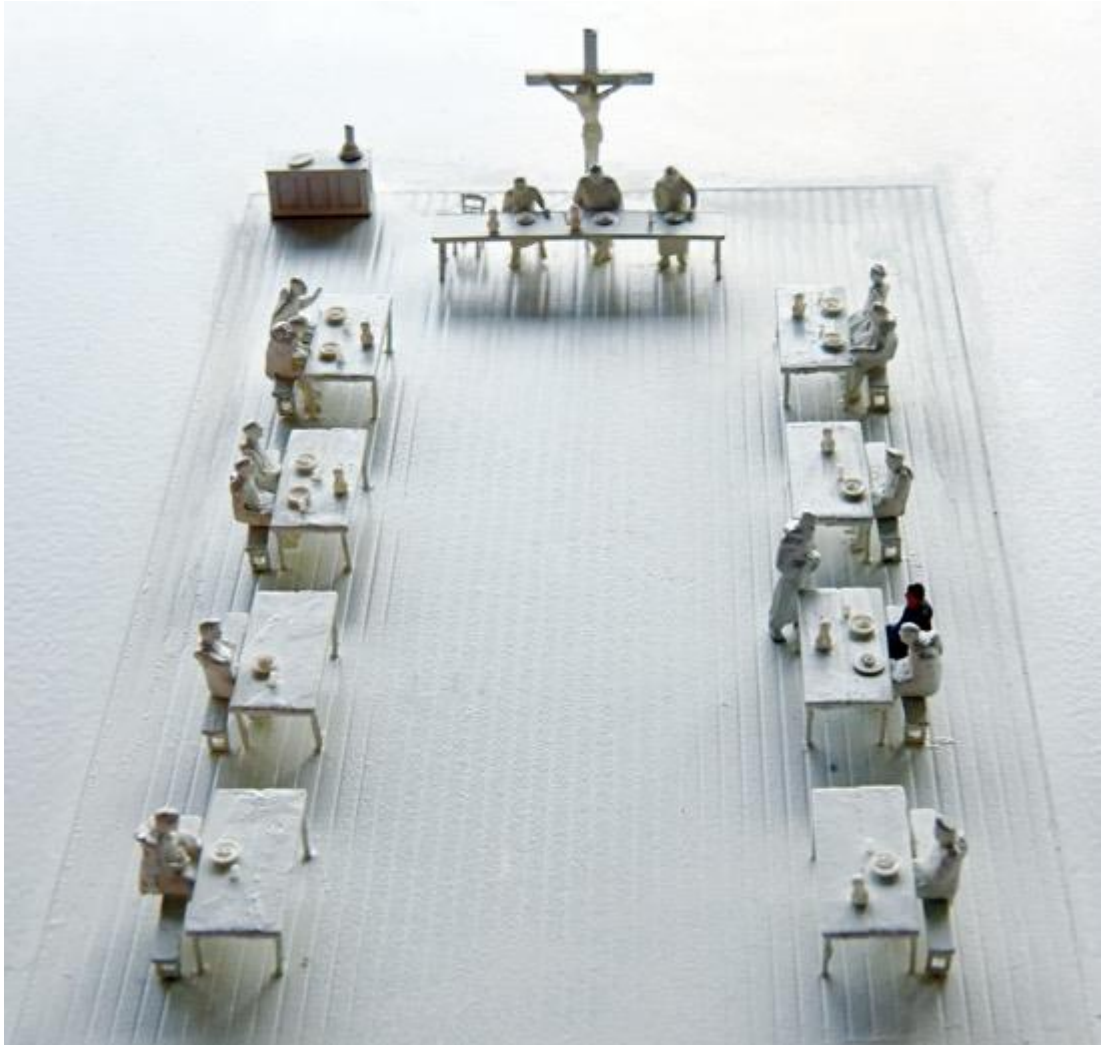
Vanaf 25 oktober was het Pop-Up expositie te zien in de etalage van Arendshof 249 ingericht met oorlogsspeelgoed. Vaak zijn dat eenvoudige materialen of speelgoed dat zelf gemaakt was. Samen met BMOO was een kamertje ingericht zoals het er in de oorlogsjaren uitgezien kan hebben.

Op 22 december hebben we de tentoonstelling "Spelen en schuilen in oorlogstijd" geopend voor buurtbewoners vanwege de openstelling van de schuilkelder aan de St Vincentiusstraat. Deze tentoonstelling is tot aan bevrijdingsdag in het nieuwe jaar te zien. Deze bijzondere tentoonstelling bestaat uit 3 verhaallijnen:

Er is onderzoek gedaan door een van onze vrijwilligers, Mattie Broekmans, naar de onderduikers aan de Wilhelminalaan 14 in Oosterhout. Hierover wordt hier verteld in beeld en geluid. In de hoofdrol een treintje, vervaardigd uit blik en hout, dat in de oorlog is gemaakt door Bram van de Rhoer voor zijn zoontje Gherard van 2,5 jaar. Dit is een bruikleen uit de collectie van Museum Rotterdam.

³ LAMO: Leidraad Afstoting Museale Objecten, zie: <https://museumvereniging.nl/kennisbank/leidraad-afstoting-museale-objecten-3/draad-Afstoting-Museale-Objecten> | [Museumvereniging](https://museumvereniging.nl)

De schuilkelder aan de Sint Vincentiusstraat is een exponent van een bouwwerk uit de jaren 30. De invloedrijke Pastoor van Loon bouwde de schuilkelder niet alleen voor zichzelf, maar ook voor verzetsgroepen die vergaderden in het parochiehuis dat daarmee zodoende min of meer openbaar was. Een zeldzaam voorbeeld van inspanningen die de Nederlanders zich getroostten om de naderende oorlog het hoofd te bieden. De foto's in deze tentoonstelling zijn van Koos Schenk. Het verhaal van Pater Kerssemakers uit de Paulusabdij wordt verteld in film met een Maquette die gemaakt is door Brabant Remembers in 2019 en aangekocht door de Gemeente Oosterhout. De Vincentiusschool aan de Zandheuvel 51, gebouwd in 1916, vertelt een verhaal van Bert Huiben die als kind tijdens de oorlog hier op school zat.

Overige activiteiten

Jeugdactiviteiten

30-jan tot 1 febr. Stage van leerlingen van het Oelbert Gymnasium.

19 febr. Cultuurproject leerlingen 4/5 VWO Frenckencollege, tentoonstelling in het Museumcafé getiteld: "tussen weten en vergeten". Hierbij mochten leerlingen speelgoed uitzoeken in het Depot van het Speelgoedmuseum voor de tekenopdracht, met als resultaat dat er een memoryspel en kwartetspel gemaakt is door de leerlingen. Docent: Miranda van Bragt

Gedurende de zomervakantie 2024 was het Speelgoedmuseum weer betrokken bij De Zomerkaravaan, een gemeentelijk project voor kinderen van 5-12 jaar die niet op vakantie kunnen. Gedurende 6 weken werd in de zomervakantie op woensdagmiddag een workshop Mobaco gegeven door vrijwilligers van het museum. Er hebben ca. 60 kinderen deelgenomen en de door hen gebouwde mobaco-fantasie huizen en paleizen zijn verzameld in de wisselzaal.

Educatie

April: Excursie leerlingen Frencken College naar het Rariteitenkabinet (Ludek)

December: excursie van leerlingen Frencken College project Oorlogsspeelgoed. Zij krijgen een tekenopdracht over oorlogsspeelgoed, coördinatie Miranda van Bragt.

In het kader van het erfgoedprogramma Museumschatjes, een educatief programma voor de leerlingen van groep 5/6 van de basisscholen, mochten we in verslagjaar 438 kinderen verwelkomen. Daarnaast verzorgt het museum sinds 2014, ook in samenwerking met Erfgoed Brabant, het project "Overgisteren" voor groep 1/2 van de basisschool. Dat trok in 2024 179 deelnemende kinderen.

Ontvangsten bijzondere gasten/groepen

Op 3 oktober mochten wij 9 zusters Norbertinessen van priorij Sint-Catharinadal in het museum verwelkomen.

Op 22 december werden alle jongeren van de zangschool Oosterhoutse Nachtegallen ontvangen in het museumcafé vanwege optredens bij de schuilkelder.

Bijzondere activiteiten

In maart is het museum filmlocatie geweest voor de animatiefilm 'No Dogs Or Italians Allowed, productie: Film op Locatie.

Op 6 juni is het museumcafé in gebruik geweest voor de verkiezingen van het Europese parlement

Het tijdschrift “Poppenhuizen en miniaturen” heeft onze poppenhuizen beschreven in hun zomernummer (nr 191). Voor deze special hebben wij de informatie verschaft.

In 2024 is Speelgoedmuseum Oosterhout partner geworden bij de stichting SDG Oosterhout. SDG staat voor [Sustainable Development Goals \(SDG's\)](#) en is een manier van de verenigde naties om aandacht te vragen voor circulariteit, duurzaamheid en andere werelddoelen. Hiervoor is met Ton Boender (SDG Oosterhout) gesproken en is de partner bijeenkomst op 7 november in het museum café gehouden.

ORGANISATIE EN GOVERNANCE

Samenstelling bestuur Speelgoedmuseum Oosterhout

Gré Beekers	voorzitter
Ben de Rooij	secretaris
HaraldJan van der Kooij	penningmeester
Ellen de Bonth	lid

In 2024 zijn afgetreden: Sjef Kock en Mattie Broekmans (beide eind mei)

Het bestuur vergaderde dit jaar zeven keer.

De collectie van het museum is ondergebracht in een aparte stichting (Stichting Collectie Speelgoedmuseum Oosterhout kortweg collectie stichting). Het bestuur van de collectie stichting heeft 1 maal vergaderd en 1 bestuurslid vergadert mee met de bestuursvergaderingen van het museum.

Naamswijziging

De naam die wij voerde: “Speelgoed- en Carnavalsmuseum ‘Op Stelten’” had met het vertrek van de carnavalscollectie naar een eigen museum voor carnaval in Oosterhout naar “Ut Kabinet der Zotheid” eigenlijk geen basis meer. Daarom hebben wij de naam van het speelgoedmuseum gewijzigd in: Speelgoedmuseum Oosterhout. Met de toevoeging Oosterhout willen we de verbinding met onze mooie stad tot uitdrukking brengen.

Samenstelling managementteam

Aan het eind van verslagjaar was de samenstelling van het managementteam als volgt:

Annemarie Nieuwenhuijse	directeur
Lisette Rasing	vrijwilligerscoördinator
Joke van Wezel	coördinator educatie
Ria de Roon	coördinator horeca
Karin van Opdorp	coördinator activiteiten
Theo Biemans	coördinator exploitatie en beheer
Richard Kuijters	coördinator team techniek

Het managementteam kwam in 2024 12 keer bijeen (om de 4 weken).

Vrijwilligers en projectmedewerker

Het Speelgoedmuseum Oosterhout draait vrijwel uitsluitend op de inzet van vrijwilligers. Voor een deel zijn dit gepensioneerden, maar ook werkenden en jongeren die studeren en het museum in hun hart gesloten hebben. Eind 2024 waren er 58 vrijwilligers actief in het museum. Het is mooi om zoveel enthousiaste mensen in het museum te ontmoeten.

Speciaal voor onze vrijwilligers worden in het jaar meerdere activiteiten georganiseerd om de onderlinge band te versterken. Het jaarlijkse museumuitje ging dit jaar naar Speelgoedmuseum Mechelen (13 november). Dit museum is recent verhuisd en heringericht. We hebben ons laten inspireren voor onze eigen museumvernieuwing. Het uitje is dit keer gesponsord door Marc Broekhoven. Hij vond het zo leuk en belangrijk dat er met vrijwilligers gewerkt wordt dat hij het uitje wilde sponsoren. Mooi gebaar!

Op 2 augustus is de vergadering van de gastvrouwen en gastheren verrijkt met een BBQ en hebben we kennis gemaakt met Bert Heppenhuis. Bart komt op projectbasis met een subsidie van de Gemeente Oosterhout het team versterken als medewerker communicatie.

Tot slot hebben we op 14 december een kerstontbijt georganiseerd waarbij iedere vrijwilliger een mooi kerstpakket heeft ontvangen met lokale producten.

Natuurlijk volgen de vrijwilligers trainingen: Op 21 oktober zijn de gastvrouwen en -heren getraind voor BHV op locatie. Voor 2025 is een korte cursus collectiebeheer in voorbereiding in samenwerking met Erfgoed Brabant academie. Overleg hiervoor heeft al in 2024 plaats gevonden.

Op 2 momenten (21 maart en 18 december) hebben wij in samenwerking met Gemeente Oosterhout statushouders ontvangen in het kader van het project 'Op weg naar werk in Oosterhout'. Gedurende 2024 hebben 4 statushouders in het museum gewerkt als (extra)gastvrouw of -heer. Zij werken mee bij de ontvangst van bezoekers of bij het serveren van koffie, thee of limonade in het museum café. Op de wijze leren zij de Nederlandse taal en wordt het voor hen gemakkelijker een baan te vinden. Mooi ook om te zien dat onze vrijwilligers vervolgens de statushouders weer helpen met hun 'huiswerk' door met hen de taalopdrachten te oefenen.

ONDERHOUD / GEBOUW / OVERIGE

Op 4 november heeft de gemeenteraad besloten dat het gebouw waarin het Speelgoedmuseum Oosterhout gevestigd is de status heeft van Gemeentelijk Monument. Wij zijn hier trots op. Het gebouw is een voormalig schoolgebouw uit 1906. Veel vrijwilligers in het museum hebben nog op de St. Vincentius School, later zandheuvelschool, les gehad. De redengevende omschrijving geeft een mooi beeld van de authenticiteit van de buitenzijde van het gebouw en beschrijft een aantal nog aanwezige originele details binnen. Onder andere worden de gietijzeren kapstokhaken beschreven, die door ons team techniek bij de verhuizing in 2008 zijn opgeknapt.

Aan de monumenten status is bouwhistorisch onderzoek voorafgegaan (Maikel Niël) en overleg tussen museumdirectie en Claar Rodenburg, afdeling oudheidkunde gemeente Oosterhout.

Werkzaamheden aan gebouw, door Gemeente Oosterhout

Vloerreparatie in zaal Poppenparadijs

Voegwerk buitengevel (Gemeente Oosterhout i.s.m. Firma Oome Raamsdonk)

Poort geplaatst tussen Zandheuvel 49 en 51

Werkzaamheden door team techniek van het museum

Het museum is in februari aangesloten op glasvezel.

Zonnepanelen geplaatst

Voormalige carnavalszaal geschilderd door vrijwilligers en ingericht voor tentoonstellingen

Website geheel vernieuwd (Bart Heppenhuys i.s.m. Digital Duo)

Er is een nieuw tuinhuisje geplaatst voor tuingereedschap en emballage

Installatie nieuwe koffiemachine

Het tuinonderhoud is ook in goede handen bij twee museumvrijwilligers. De bloembakken die we van de Gemeente gekregen hebben -ook achter het museum- worden per seizoen beplant met bloeiende planten.

FINANCIELE BIJDRAGEN EN SUBSIDIES

Het museum mag zich verheugen op financiële medewerking van de gemeente Oosterhout. We betalen huur aan de gemeente en krijgen subsidie in huisvestingskosten, hetgeen met een maximum is vastgesteld. De huur wordt jaarlijks geïndexeerd, de subsidie vooralsnog niet. De gebruikerslasten zijn voor rekening van het museum.

In november 2023 heeft de gemeenteraad besloten om de subsidie aan het museum gedurende 5 jaar structureel te verhogen met € 20.000,-. Deze extra subsidie is bedoeld om een professionele kracht aan te kunnen stellen die zorgt voor ondersteuning en verlichting van de taken van vrijwilligers. Hiermee is Bart Heppenhuys op projectbasis ingehuurd met als opdracht het professionaliseren van de organisatie.

FINANCIËN

Bestemming exploitatieresultaat

Overeenkomstig het voorstel van de penningmeester heeft het bestuur besloten om het positieve exploitatiesaldo van € 252 ten gunste te laten komen van het eigen vermogen.

Oosterhout, april 2025

Gré Beekers,
Voorzitter

Ben de Rooij,
secretaris

